

व्यास नगरपालिकाको ४३ औं नगर सभामा
प्रस्तावित

आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को बजेट तथा कार्यक्रम

व्यास नगरपालिका
दमौली, तनहुँ
गण्डकी प्रदेश

२०८२ आषाढ १० गते

**सभाध्यक्षज्यू,
सम्पूर्ण नगर सदस्यज्यूहरु,**

१. व्यास नगरपालिकाको उपप्रमुखको हैसियतले व्यास नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को बजेट कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा राख्न पाउँदा अत्यन्त गौरवको अनुभूति गरेको छु । संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने बजेटमा निर्भर हुनुपर्ने कारणले नगरपालिकाको विकास निर्माण कार्यक्रममा नगरवासीको समग्र आकांक्षा पूरा गर्न कठिन भएको निवेदन गर्दछु ।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापनाका लागि भएका आन्दोलन एवं संघर्षमा अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने शहिदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धा सुमन व्यक्त गर्दछु ।
३. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन एवं सम्बन्धित अन्य ऐन, दीगो विकासका लक्ष्यहरुको सीमामा रही यस नगर सभाबाट स्वीकृत नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने गरी बजेटको तर्जुमा गरेको छु । साथै “विविधतायुक्त गाउँ-शहर समृद्ध मेरो व्यास नगर” भन्ने सोचलाई ध्यानमा राख्दै सामाजिक न्याय, दीगो विकास र उत्पादनमा वृद्धि गरी नगरवासीको अधिकतम हितलाई ध्यानमा राखी आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरण हुने गरी बजेटको तर्जुमा गरेको छु ।
४. यस बजेटमा नगरपालिकाको आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको कर तथा गैरकर, राजश्व परिचालन र व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राखी तोकिएको समय सिमा मै विकास आयोजनाको नतिजामूलक कार्यान्वयन, सम्भाव्यता अध्ययन गरी लागत इष्टिमेट गराएर मात्र आयोजना सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
५. अनुत्पादक तथा अनावश्यक खर्च घटाउने र चालु खर्चमा मितव्ययीता ल्याउने गरी बजेट प्रस्ताव गरेको छु । साथै प्रशासनिक तथा प्राविधिक क्षमता, श्रोत तथा विनियोजनका बीचमा सन्तुलन हुने गरी श्रोत व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।
६. लोकतन्त्रका मूल्य मान्यता सहितको समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्रको निर्माण, भौतिक पूर्वाधारको निर्माण र व्यवस्थापन एवं आर्थिक तथा सामाजिक विकास, आन्तरिक श्रोतको आधार विस्तार, सुशासन प्रवर्द्धन र अन्तर सरकारी समन्वय, संघ, प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदान र आन्तरिक श्रोतमा आएको कमी लगायतका अनेक चुनौतिहरुका बीच यो बजेटको निर्माण गरिएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

७. आगामी आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को बजेट देहायका उद्देश्य प्राप्तमा केन्द्रीत रहने छन् :
 - क. बाह्य तथा आन्तरिक श्रोतको अधिकतम परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्नु ।
 - ख. उत्पादनमा वृद्धि गरी नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर र सवल बनाउनु ।
 - ग. रोजगारीको अवसर सृजना गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्नु ।
 - घ. समानुपातिक, समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सुशासनको प्रवर्द्धन गर्नु ।
 - ङ. अधिकार क्षेत्र भित्रका नीति, कानूनको तर्जुमा तथा संगठनात्मक संरचनालाई सुदृढ गर्नु ।
 - च. पूर्वाधार विकासमा सन्तुलित र सामाजिक न्यायपरक लैगिक सन्तुलित लगानी गर्नु ।
८. “विविधतायुक्त गाउँशहर, समृद्ध मेरो व्यास नगर” भन्ने नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोचलाई पूर्णता दिन नगरपालिका निर्माणको अग्रणी आधार कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य, सिर्जनात्मक मानव पूँजी निर्माण तथा विकास र सुशासन हुन् भन्ने मान्यता लिई यस अधिका बजेटहरु जस्तै यस पटक पनि ती प्राथमिकताहरुलाई निरन्तरता दिई आगामी आर्थिक वर्षको बजेटमा निम्न क्षेत्रका लगानीलाई प्रमुख प्राथमिकता दिएको छु ।
 - क. कृषि क्षेत्रको जैविक तथा आधुनिकीकरणमा विकास ।
 - ख. शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति ।
 - ग. पर्यटन क्षेत्रको एकीकृत विकास ।
 - घ. सडक, खानेपानी, खेलकुद मैदान, कार्यालय भवन, पार्क निर्माण लगायतका पूर्वाधारको विकास ।
 - ङ. उत्पादनमूलक उद्योगमैत्री कार्यक्रम ।
 - च. मानव संसाधनको विकास र सुशासनको प्रत्याभूति ।
९. आगामी वर्ष वडावासी, नगरवासीहरुका विविध मागहरुलाई सम्भव भएसम्म समेट्ने प्रयास गरिएको छ । संघ, प्रदेशका योजनागत बजेट कार्यक्रमको सूचनाको अभाव, आन्तरिक श्रोत समेतका सीमाले सबै मागहरु समेट्न

कठिनाई भएकोले आगामी दिनमा नगरवासीका मागलाई इमान्दारीपूर्वक सम्बोधन गरिने विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।

१०. २०८२ जेठ मसान्तसम्म आ.व.२०८१/०८२ का लागि तय भएका योजनाहरूमा उपभोक्त समिति मार्फत गरिएका कुल ९८३ वटा योजना, ठेक्का लगाइएका कुल ३३ वटा गरी कुल १०१६ वटा योजनाहरू मध्ये कार्यसम्पन्न भएका ६४९ वटा योजना, सम्पन्न भएका ३५४ वटा योजना र बाँकी १३ वटा रहेका छन् । यसरी हेर्दा कुल सम्पन्न प्रतिशत ६३.८७, सम्पन्न भएका ३४.८४ प्रतिशत र बाँकी १.२८ प्रतिशत रहेका छन् । जेठ मसान्तसम्ममा कुल अनुमानित आयमा रु.१ अरब १९ करोड ८९ लाख ६३ हजार ७ सय १९ (५६.९९ प्रतिशत) आय प्राप्त भई चालुतर्फ ७५ प्रतिशत र पूँजीगत तर्फ २४ प्रतिशत खर्च भएको जानकारी गराउँदछु ।
११. व्यास नगरपालिकाको वडा नं.७, ९, १०, ११ मा रहेको विश्व बैंकको सहयोगमा सञ्चालित १०.५ कि.मी. बाटो स्तरीकरण गर्ने कार्य आगामी वर्ष सम्पन्न हुने गरी शहरी विकास मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने व्यवस्था मिलाएको छ ।
१२. देवीडाँडा चिसापानी, मानहुँकोट, कमेरेसाँध खानेपानीको अधुरा योजना आगामी वर्ष सम्पन्न गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१३. एशियाली विकास बैंक समेतको सहयोगमा आवधिक योजना, मध्यकालीन खर्च संरचना, कर प्रणाली सुधार र आयोजना बैंकको व्यवस्थापनमा ध्यान दिइएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को यथार्थ आयव्यय, चालु वर्ष २०८१/०८२ को संशोधित आयव्यय र आगामी आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को अनुमानित आयव्यय बजेट प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१४. आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को यथार्थ आयमा आन्तरिक श्रोतबाट रु.१५ करोड ५७ लाख ४३ हजार ९ सय १९ रुपैयाँ, संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम रु.९२ करोड ६५ लाख २९ हजार ६ सय २६ रुपैयाँ, गण्डकी प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान रु.५ करोड ३ लाख ४७ हजार ३८ रुपैयाँ, अन्य निकायबाट प्राप्त रकम रु.७ करोड ८ लाख ५ हजार २ सय ५४ रुपैयाँ, जनसहभागिता नगद र संचित कोषमा अघिल्लो वर्षको अल्या रकम रु.८ करोड १६ लाख ६१ हजार २ सय ३० रुपैयाँ गरी जम्मा आय रु.१ अरब २८ करोड ५० लाख ८७ हजार ६७ रुपैयाँ रहेको छ भने खर्च तर्फ चालु खर्च रु.८१ करोड ६५ लाख ५९ हजार ९ सय २२ रुपैयाँ, पूँजीगत खर्च रु.३८ करोड ७२ लाख ५५ हजार ८ सय २३ रुपैयाँ गरी जम्मा खर्च रु.१ अरब २० करोड ३८ लाख १५ हजार ७ सय ४५ रुपैयाँ खर्च रहेको थियो । जसको विवरण अनुसूची १ मा समावेश गरिएको छ ।
१५. चालु आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को जेठ मसान्तसम्म कुल यथार्थ आय रु.१ अरब १९ करोड ८९ लाख ६३ हजार ७ सय १९ रुपैयाँ र कुल व्यय रु.१ अरब २८ लाख ८९ हजार ९ सय ५२ रुपैयाँ हुन आएको छ । यस अघि २०८१ पौषमा भएको ब्यालीसौ नगर सभाबाट पारित चालु आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को संशोधित आय अनुमानमा संघ सरकारबाट प्राप्त अनुदान रु.१ अरब ५१ करोड ४६ लाख ६ हजार ५ सय रुपैयाँ, गण्डकी प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान रु.६ करोड १० लाख ७९ हजार, अन्य आयबाट प्राप्त रकम रु.२६ करोड १५ लाख ८५ हजार ५ सय रुपैयाँ, आन्तरिक श्रोतबाट प्राप्त रकम रु.१८ करोड, लागत सहभागिताबाट र अघिल्लो वर्षको अल्या गरी रु.८ करोड ६२ लाख ७२ हजार गरी कुल रु.२ अरब १० करोड ३५ लाख ४३ हजार रुपैयाँ आय अनुमान रहेको छ भने संशोधित चालु खर्च अनुमान रु.९८ करोड ४६ लाख ९९ हजार र संशोधित पूँजीगत खर्च अनुमान रु.१ अरब ११ करोड ८८ लाख ४४ हजार गरी जम्मा रु.२ अरब १० करोड ३५ लाख ४३ हजार रुपैयाँ संशोधित खर्च अनुमान गरिएको छ । जसको विवरण अनुसूची २ मा समावेश गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को बजेट तथा कार्यक्रम निम्नानुसार प्रस्ताव गर्दछु ।

१६. चालु वर्षमा विनियोजित रकम अनुसार राजश्व संकलनमा कमी र संघ प्रदेशको अनुदानमा कटौती हुँदा विकास आयोजनाहरूले गति लिन नसकी यस वर्ष सम्पन्न भइसकेका तर सम्पन्न हुन नसकेका चालु अवस्थामा रहेका ५ लाख भन्दा माथिका अधुरा योजनाहरूमा रकम विनियोजन गरेको छु ।
१७. आ.व.२०८२/०८३ का लागि क्षेत्रगत रुपमा -**आर्थिक विकास** तर्फ रु.४ करोड ६१ लाख २२ हजार (२.६३ प्रतिशत), **सामाजिक विकास** तर्फ रु.७२ करोड ६३ लाख ३१ हजार ४ सय (४१.३१ प्रतिशत), **पूर्वाधार विकास** तर्फ रु.५४ करोड ८७ लाख (३१.२० प्रतिशत), **वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन** तर्फ रु.९ करोड २५ लाख ७५

हजार (५.२६ प्रतिशत), संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासन तर्फ रु.३४ करोड ४६ लाख ९० हजार ६ सय (१९.६० प्रतिशत) समेत जम्मा रु.१ अरब ७५ करोड ८४ लाख १९ हजार बजेट विनियोजन गरेको छु । विस्तृत बजेटको शीर्षकगत विवरण अनुसूची ३ मा उल्लेख गरेको छु । यस वर्षको बजेटमा पनि सामाजिक सुरक्षा भत्ता लगायत संघीय कानुनी प्रकृयाबाट भुक्तानी हुने रकम यसमा समावेश गरिएको छैन । उक्त रकम रु.३१ करोड ३० लाख हुने अनुमान रहेको छ ।

१८. आ.व.२०८२/०८३ का लागि विनियोजित बजेट रकम रु.१ अरब ७५ करोड ८४ लाख १९ हजार मध्ये चालु खर्च तर्फ रु.९८ करोड २० लाख ७ हजार ४ सय विनियोजन गरेको छु, जुन कुल बजेटको ५५.८५ प्रतिशत हुन आउँछ, भने पूँजीगत तर्फ रु.७७ करोड ६४ लाख ११ हजार ६ सय विनियोजन गरेको छु, जुन कुल बजेटको ४४.१५ प्रतिशत हुन आउँछ ।

१९. माथि लेखिए बमोजिम खर्च व्यहोर्ने श्रोतका लागि तल लेखिए बमोजिम अनुमानित कुल रु.१ अरब ७५ करोड ८४ लाख १९ हजारको आय प्रस्ताव गरेको छु ।

- संघ सरकारको सशर्त चालु अनुदान रु.५८ करोड ८७ लाख रहेको छ ।
- संघ सरकारको सशर्त पूँजीगत अनुदान रु.३३ करोड ४८ लाख रहेको छ ।
- आन्तरिक श्रोतको आयबाट रु.२० करोड रहेको छ ।
- संघ सरकारको वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.१८ करोड ३३ लाख रहेको छ ।
- संघ सरकारको राजश्व बाँडफाँडबाट रु.१४ करोड ७६ लाख ४३ हजार १ सय १९ रुपैयाँ रहेको छ ।
- नगर विकास कोष ऋणबाट रु.८ करोड रहेको छ ।
- राजश्व बाँडफाँड अन्तर्गत मालपोत रजिष्ट्रेशनबाट रु.७ करोड ५० लाख ८ सय ९१ रुपैयाँ रहेको छ ।
- अल्या सञ्चित कोषबाट रु.५ करोड रहेको छ ।
- प्रदेश वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.२ करोड ५० लाख १ हजार रहेको छ ।
- प्रदेश सरकारको राजश्व बाँडफाँडबाट रु.१ करोड ८४ लाख ६६ हजार ९ सय ९० रुपैयाँ रहेको छ ।
- संघ सरकारको समपूरक अनुदान रु.१ करोड रहेको छ ।
- संघ सरकारको विशेष अनुदान रु.८५ लाख रहेको छ ।
- संघ सरकारको सडक बोर्ड नेपालबाट रु.७५ लाख रहेको छ ।
- प्रदेश समपूरक अनुदान रु.५३ लाख ७ हजार रहेको छ ।
- संघ सरकारको नवप्रवर्तनीय कार्यक्रमबाट रु.५० लाख रहेको छ ।
- प्रदेश सरकारको नवप्रवर्तनीय कार्यक्रमबाट रु.५० लाख रहेको छ ।
- जिल्ला समन्वय समिति कोष सहयोग अनुदान रु.५० लाख रहेको छ ।
- जनसहभागिता नगदबाट रु.५० लाख रहेको छ ।
- प्रदेश सरकारको विशेष अनुदान रु.४० लाख रहेको छ ।
- प्रदेश सरकारको वास कार्यक्रम अनुदान रु.२ लाख रहेको छ ।

विस्तृत विवरण अनुसूची ४ मा संलग्न छ ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को लागि राजश्वका संकलनका मुख्यमुख्य नीतिहरु प्रस्तुत गर्दछु ।

२०. व्यास नगरपालिका क्षेत्र भित्रको करको दरमा हेरफेर गरी करको दायरा फराकिलो पार्दै आन्तरिक राजश्व वृद्धि गर्न कर तथा गैरकर राजश्वको अधिकतम परिचालन गर्ने नीति लिइएको छ । कर तथा गैरकर राजश्व सङ्कलनलाई प्रभावकारी बनाउन कानुनी तथा संस्थागत सुधार गरिने छ ।

२१. सेवा शुल्क र दस्तुरका दर, व्यवसाय कर, सम्पत्ति कर एवं भूमि कर, घर नक्सा पास दस्तुर, खानीजन्य ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, ग्राभेल, रोडा, स्लेट ढुंगा, खरी, चुनढुंगा, ब्लक, इट्टा, कटिडढुंगा, कवाडी सामान र काठ आदिमा लिइने दस्तुरको दायरा फराकिलो पारिनुका साथै प्रदेश कानूनमा उल्लेख भएको सोही अनुसार र प्रदेश कानूनमा उल्लेख नभएको विषयमा नगर सभाले तोके बमोजिम कर निर्धारण गरेको छु ।

२२. प्रत्येक शैक्षिक संस्थाबाट छनौट भई आएका विपन्न एवं जेहन्दार विद्यार्थीलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था मिलाएको छु ।

२३. कर तथा दस्तुरहरु नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, संघ तथा गण्डकी प्रदेश सरकारको कानूनसँग नबाझिने गरी प्रस्ताव गरिएको छ । साथै २०८२ असोज मसान्त भित्र सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर, बहाल कर (घर भाडा) बुझाउन आउने करदातालाई १० प्रतिशत छुट दिने प्रस्ताव पेश गरेको छ ।
२४. कर सम्बन्धी प्रस्ताव आर्थिक विधेयक २०८२ यसै साथ प्रस्तुत गरेको छ । कर सम्बन्धी प्रस्ताव सम्वत् २०८२ श्रावण १ गतेबाट लागू हुने व्यवस्था मिलाएको छ ।
२५. कृषि व्यवसायसँग सम्बन्धित पुशपंक्षी, माछा, फलफूल, तरकारी, दुध आदिमा स्थानीय उत्पादनमा लाग्ने निकासी करलाई व्यवस्थित गर्ने प्रस्ताव पेश गरेको छ । साथै दुध सहकारी संस्था मार्फत बिक्री हुने दुध र सहकारी मार्फत बिक्री हुने खसिवोकामा दिइदै आएको उत्पादन अनुदान दुधमा प्रति लिटर रु.२। र खसिवोकामा प्रति किलो रु.२०। किसानलाई दिने कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छ ।
२६. व्यास नगरपालिका भित्र सामुदायिक विद्यालयमा रहेका लेखापाल, कार्यालय सहयोगी र बाल विकास शिक्षक, सिकाई केन्द्रका शिक्षकहरुलाई संघीय सरकारको पारिश्रमिकमा थप पारिश्रमिक दिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
२७. विद्यालय सुपरीवेक्षण तथा पेशागत सहायताका लागि न्यूनतम १ जना र दरबन्दी कटौती भई पठन पाठन गर्न कठिन भएका विद्यालयहरुमा बढिमा ३३ दरबन्दीका लागि स्वयंसेवक शिक्षकको सेवा दिने व्यवस्था मिलाएको छ । स्वयंसेवक शिक्षक, स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारी र नगरपालिका केन्द्र एवं वडाका केही करार कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक थप हुने गरी श्रोतको व्यवस्था मिलाएको छ ।
२८. यस वर्ष सम्पन्न भएका र चालु रुपमा रही भुक्तानी हुन बाँकी योजनाहरुको भुक्तानीका लागि रकमको व्यवस्था गरेको छ ।
२९. एकीकृत शहरी विकास योजनामा कृषि, पर्यटन, शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिएको स्मरण गर्दै यस वर्ष नगरपालिकाले बैरेनी जग्गा विकास आयोजना, नारेश्वर ताल निर्माण आयोजना, नगरपालिका बहुउद्देश्यीय भवन एवं वडा कार्यालय भवन निर्माणलाई बजेट व्यवस्था गरेको छ ।
३०. नगरपालिकाबाट दुई जना प्रसुतीकर्मीलाई अध्ययनका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था मिलाएको छ ।
३१. उपभोक्ताले गर्ने कार्यमा ३ प्रतिशत मात्र कन्टिन्जेन्सी काट्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
३२. वडा र नगरपालिकाले विनियोजन गरेका रु.१० लाखभन्दा कमका योजनामा उपभोक्ता लागत सहभागितामा शहरी वडामा १५ प्रतिशत, अर्धशहरी वडामा १० प्रतिशत र ग्रामिण वडामा ५ प्रतिशत रहने गरी कानून एवं कार्यविधिलाई संशोधन गर्ने प्रस्ताव गरेको छ ।
३३. बजेट निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने व्यास नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि, पूर्व प्रतिनिधि, कर्मचारी, नागरिक समाज, राजनैतिक दलका प्रतिनिधि, टोल विकास संस्था, निजी क्षेत्र, अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था तथा पत्रकार जगतबाट प्राप्त सुझाव, सहयोग र सल्लाहप्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दै यो बजेट कार्यान्वयन गर्नमा नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, व्यास नगरपालिकाका सबै शाखा र सम्पूर्ण नगरवासीको सहयोग एवं सद्भाव प्राप्त हुने नै छ भन्ने आशा एवं विश्वास लिएको छ ।

धन्यवाद ! जयनेपाल !!

इन्दिरा दै
उपप्रमुख
२०८२।३।१०